

במדבר פרק ז פסוק פט

ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארון העדות מבין שני הקרבים וידבר אליו:

רש"י

ובבא משה - שני כתובים המכחישים זה את זה, בא שלישי והכריע ביניהם. כתוב אחד אומר (ויקרא א, א) וידבר ה' אליו מאהל מועד, והוא חוץ לפרכת, וכתוב אחד אומר (שמות כה, כב) ודברתי אתך מעל הכפרת, בא זה והכריע ביניהם, משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת: **מבין שני הכרובים** - הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: **וישמע את הקול** - יכול קול נמוך, תלמוד לומר את הקול, הוא הקול שנדבר עמו בסיני, וכשמגיע לפתח היה נפסק, ולא היה יוצא חוץ לאהל: **מדבר** - כמו מתדבר, כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו: **וידבר אליו** - למעט את אהרן מן הדברות:

אבן עזרא
וטעם **ובבא משה** - יתכן שתחלת הדבור, שהוא ויקרא אל משה (ויקרא א, א) היה כאשר נשלמה החנוכה. וכל המדקדקים אמרו, כי מדבר אליו מבנין התפעל והתיי"ו מובלע. ולפי דעתי שהוא שם הפועל, כמו הנה לא ידעתי דבר (ירמ"א, י). והמ"ם תחת מן למשפט הלשון. וטעם **וישמע** - שהוא לבדו היה שומע הקול, ולא ישמענו מי שהוא באהל מועד מחוץ לפרכת. גם זה נכון, כי השם הוסיף בהרגשת אזניו, כאשר הוסיף באור עיני נער אלישע (מ"ב ו, יז). וכן ויגל ה' את עיני בלעם (במדבר כב, לא). וידבר אליו. כן היה משפט הדבור תמיד:

במדבר פרק ח

(א) וידבר יקוק אל משה לאמר: (ב) דבר אל אהרן ואמר אתה אליו בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות:

רש"י

(ב) **בהעלתך** - למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חיידך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות: **בהעלתך** - על שם שהלהב עולה, כתוב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. ועוד דרוש רבותינו, מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: **אל מול פני המנורה** - אל מול נר אמצעי שאינו בקנים, אלא בגוף של מנורה: **יאירו שבעת הנרות** - ששה שעל ששת הקנים, שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי, הפתילות שבהן, וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי. ולמה, כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך:

המב"י
(ב) ... ור"א אמר כי נסמכה זאת הפרשה, להודיע כי הדבור יהיה גם בלילה, כי שם יהיה הנר דלוק ולא יכבה. וזה איננו ככה על דעת רבותינו, שאמרו (מכילתא בא א) והלא לא נדבר עמו אלא ביום. ואלו ידע ר"א מה בין נבואת משה לנבואת שאר הנביאים, לא חשב כן. והוא מה שאמר הכתוב (להלן יב ו ז) במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו לא כן עבדי משה, שאין נבואתו בחלום כי החלום בלילה ממש: אבל הסדור בפרשיות האלה הוא, כאשר פירשתי (בתחלת הספר) כי בא הכתוב בספר הזה להשלים תורת הקרבנות וכל המחוייב לעשות באהל מועד. והנה אמר מתחלה (שמות כז כ) ואתה תצוה ויקחו אליך שמן זית זך להעלות נר תמיד, ולא הזכיר שם המנורה, והיה במשמע שידליקו במנורה בהמצאה כמו שאמר בעשייתה (שם כה לז)

והעלה את נרותיה והאיר על עבר פניה, אבל אם אולי תאבד או תשבר ידליקו בלתי מנורה ואין המנורה מעכב ההדלקה, כי המצוה להעלות נר תמיד לעולם. ואחר כן הוסיף וצוה מיד ולדורות (ויקרא כד ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך, ואמר (שם פסוק ד) על המנורה הטהורה יערוך את הנרות, שלא יערוך אלא במנורה הטהורה. ובכאן כאשר השלים להזכיר הקמת המשכן, השלים עוד כל דיני הנרות, וצוה שיהיו שבעת הנרות כולן דולקות לדורות אל מול פני המנורה, כאשר הזכיר במעשה המנורה "והעלה את נרותיה והאיר על עבר פניה", לא בלתי מנורה ולא בלתי שיאירו כולם אל עבר פניה: ולא הזכיר בפרשה הזאת "באהל מועד", ללמד שיהיה גם כן במקדש. אולי יחשב, כי בעבור שאין חלונות באהל מועד יצטרך לאורה הזאת אבל במקדש שיהיו שם חלוני שקופים (מ"א ו ד) לא יצטרך כן, לפיכך לא הזכיר בכאן "באהל מועד":

חזקוני

(ב) **דבר אל אהרן** - נסמכה מצוה זו אחר חנוכת הנשיאים לפי שאתה מוצא שנים עשר שבטים שהקריבו קרבנם לחנוכת המזבח ושבת לוי לא הקריב כלומר והיו מצערים ואומרים למה רחקנו מהקריב להקדוש ב"ה לחנוכת המזבח כיון שעברה חנוכת המזבח אמר לו הקב"ה לאהרן ולבניו כל השבטים עשו חנוכה ואתם לעצמכם תעשו חנוכה, לכך נאמר דבר אל אהרן בהעלתך וגו' ואחר כך קח את הלויים. **בהעלתך את הנרת** - ביום שהוקם המשכן נאמרה לפי שבאותו יום התחילו להדליק לאחר שכלה להקים את המשכן הוזהר להצטוות בהדלקת המנורה ללמדך שאף בלילה היה הדבור כי שם הנר תמיד דולק וכן מצינו בשמואל ונר אלקים טרם יכבה וגו' ויקרא ה' אל שמואל. **בהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה** - בשעת הדלקתן תעמוד אתה כנגד פני המנורה ותדליק אז יאירו שבעת הנרות ואין אל מול פני המנורה מוסב אל

חזקוני [המשך]

יאירו שבעת הנרות וראיה מהפסוק שלאחריו אל מול פני המנורה העלה נרתיה. ד"א **בהעלותך את הנרת** כמשמעו לשון עליה כשתעלה את הנרות הן הלוצי"ש בלע"ז על הקנים למקומם ואין לומר עליהן קבועות היו שהרי כתיב בפי' ויקהל ויעש את המנורה וגו' ויעש את נרותיה שבעה ומלקחיה וגו'. **אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות** - סבב את פיות שבעת הנרות אל מול פני המנורה דהיינו הפרכת המבדיל בין ההיכל ובין קדש הקדשים והיינו אליבא דמאן דאמר צפון ודרום היו הנרות מונחים ולמאן דאמר מזרח ומערב היו מונחים הנרות אל מול פני המנורה היינו השלחן כדכתיב בפרשת פקודי וישם את המנורה נכח השלחן. **יאירו שבעת הנרות** - הנרות שעל ששת הקנים ה"ג בפרש"י אלא שהסופרים גרעו בו תיבה אחת.

העמק דבר לבמדבר פרק ח

(ב) **בהעלותך את הנרות**. כי הראב"ע שנסמכה פרשה זו להודיע כי הדבור יהי גם בלילה. והרמב"ן תפסו ממאמרם ז"ל בשבת והלא לא נדבר עם משה אלא ביום. אבל כבר ביארנו ריש פי' תצוה ובפי' אמור דהמנורה תכליתה לפלפולה ש"ת. וזה הלמוד הי' בלילה כמבואר בש"ר פי' תשא שבלילה חזר משה בעצמו. והיינו תורה שבע"פ. עם סיוע מה"ש. והיי' משה בא לא"מ גם בלילה בשביל תורה שבע"פ. ומש"ה בא הסמיכות של הנרות (ורש"י פי' בשם המדרש בשבא הפרשה לכאן משום שחלשה דעת אהרן א"ל הקב"ה שלך גדולה משלהם כו'). וכבר נתעורר הרמב"ן מה זה ביחוד ולא קטרת וכל הקרבנות. והביא הוא ז"ל בשם מדרש שהנרות הוא לדורות אפי' בזמן שאין בהמ"ק קיים ופי' שהיינו נרות חנוכה. ויש להתבונן מה זה ענין חנוכה לכאן אבל כבר ביארנו כ"פ שהקרבנות במשכן לא באו לתכלית פרנסה כמו שהיה בבית עולמים. אלא בשביל יעוד למשה ומש"ה משעה שנתנדו במעשה מרגלים ולא בא יעוד למשה פנים אל פנים כמש"כ התוס' ב"ב דקכ"א. לא הקריבו הצבור קרבנות כדאיתא בחגיגה ד"ו. אבל המנורה באה ביחוד בשביל פלפולה של תורה וזה היה גם לדורות וגם נרות חנוכה מועיל לזה כדאי' בשבת פרק ב' וע"ע מש"כ בהר"ד סי' שמות ל"ט): **אל מול פני המנורה**. פני המנורה אינו הנר האמצעי כפרש"י. שהרי תניא בספרי ויעש כן אהרן שעשה לה פנים. ותו הרי כתיב והאיר על עבר פניה. משמע דכל הנורה יש לה פנים. אלא הפי' כמש"כ בסי' שמות פי' תרומה דפנים משמעו מאותו צד שבאים אל המנורה להדליק. ובא שם האזהרה שיטה הנרות לזה הצד ולא לצד השני שהוא אחורי המנורה. וכאן באה אזהרה שיהיו נטוים באלכסון היינו לפנים שבגוף המנורה הוא הנר האמצעי כפרש"י: **יאירו שבעת הנרות**. משום שבתורה שבעל פה נכלל שבע חכמות שבלי ידיעה בכל החכמות א"א לבא לכמה עיקרי תורה. כמו שיעורי כלאים ועוקצין וקד"ח ועוד הרבה עניני שיעורים. וכל החכמות באו לשמש ולבאר אזהרות תורה שבכתב. וגם מי שיש לו עינים מוצא כל החכמות מרומז בתורה שבכתב. כמו שמצא ר' יהושע לכמה נחש מוליד כדאי' בבכורות פי"א. וכן כל פרטי המוסרים מרומז בתורה (כמש"כ בקדמת העמק השני בביעור מה שאמרו חז"ל אלו זכו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה ח"ת כו') והיינו שהזהיר הקב"ה שיהיו מאירים כח כל החכמות לפני המנורה שהוא נגד עיקר התורה. ועי' מש"כ בסי' שמות ל"ז י"ט:

שמואל א פרק ג פסוק ג

וְנָרְ אֱלֹהִים טָרָם כִּכְבָּהּ וְשִׁמוּאֵל שָׁכַב בְּהֵיכַל יְקֹנֶק אֲשֶׁר שָׁם אַרְוֹן אֱלֹהִים:

רש"י

ושמואל שוכב במקומו - בעזרת הלויים השומרים בית המקדש וכן תרגם יונתן ושמואל שכיב בעזרת לואי: בהיכל ה' אשר שם ארון האלהים:

פרי צדיק לפרשת בהעלותך – אות ב

דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. ופירש רש"י מספרי שיהא כולם פונים לאמצעי שהוא בגוף המנורה. ולפי זה צריך להבין דהוה ליה לומר יאירו ששת הנרות (וכמו שהקשו הראשונים) גם מה שנאמר ויעש כן אהרן ופירש רש"י להודיע שבחו של אהרן שלא שינה צריך להבין מה שבח הוא שלא שינה מצות ה' שנצטוה בפירוש ולמה ישנה. ובמדרש רבה (ריש פרשה זו) מה כתיב שם ולא יכול וגו' וישמע את הקול מדבר וגו' מה דבר אליו בהעלותך את הנרות. והיינו שדיבור הראשון שהיה במשכן היה בהעלותך את הנרות. והוא דענין הדלקת המנורה הוא שיהיה בא והאיר לי שהוא בחינת אור תורה שבעל פה מצד האדם. ומיד שהוקם המשכן ושם מקום השראת השכינה שהוא מדת מלכות ומלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה וכתוב כי מציון תצא תורה וגו'. ועיקר תורה שבעל פה היה בלשכת הגזית בבית המקדש וכמו שנאמר וקמת ועלית וגו'. ואז הדיבור הראשון היה על הדלקת הנרות ועל זה כתיב דבר אל אהרן לשון דיבור הוא בחינת תורה שבכתב וכמו שאמרו בגמרא (מכות י"א רע"א) בלשון עזה דכתיב וידבר ה' אל יהושע וגו' מפני שהן של תורה וזאת קאי על גוף המצוה להדליק הנרות שהוא מתורה שבכתב לכן אמר בלשון דיבור. ואמרת אליו הוא בחינת תורה שבעל פה אמירה בלחישא כמו שאמר (זח"ג פי"ח ב') כמו שנאמר תזל כטל אמרתי שהוא טלא דעתיקא בחינת תורה שבעל פה (כמו שנתבאר כמה פעמים). והיינו שמה רבינו ישפיע באהרן הכהן כח זה שיוכל להעלות הנרות שעל ידי הדלקת הנרות ישפיע בישראל כח תורה שבעל פה שהוא כוחו של אהרן כמו שנאמר כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו. וזה שנאמר בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, היינו שבעת הנרות שהם כנגד ז' מדות תחתוניות וכמו שדרשו במדרש רבה שז' הנרות כנגד ז' כוכבים. ובספר יצירה חשב ז' כוכבי לכת כנגד ז' הימים וז' הימים הם ז' המדות כמו שכתב בזהר הקדוש (ח"ג צ"ד ב') כי ששת ימים עשה ה' ולא כתיב בששת, והיינו שהאציל ו' מדות תחתוניות שהם ו' ימי המעשה ויום שבת שהוא כנגד מדת מלכות. וכן תמיד כל מספר ז' מורה על ז' מדות. וזה שאמר שבעת הנרות שהם כנגד ז' המדות יאירו אל העומד מול פני המנורה שהוא נר האמצעי שהוא נגד יום השבת וכמו שחשב האר"י הקדוש ג' ימים דקמי שבתא ד' ה' ו' הם מקבלין מקדושת שבת הבא וגו' ימים דבתר שבתא א' ב' ג' נשאר בהם רשימו בקדושה משבת שעברה ושבת הוא האמצעי ולכן נקרא מדת מלכות בת שבע כמו שכתב בזהר הקדוש שכולל קדושת כל הז' מדות וכמו שכתב בזהר הקדוש דשבת כללא דכל ברכאן וזה שאמר ברכתו מכל הימים שכלול בשבת ברכת כל הו' מדות גם כן. וזה שאמר שיהיו ג' מזרחיים פונים לאמצעי וכן ג' המערביים פונים לאמצעי שכולם כלולים באמצעי שהוא כנגד יום השבת שנקרא בת שבע כנ"ל: